

*Eindrapport, 11 januari 2017*

## Evaluatie Stichting NLBIF 2012–2016

**In het kader van de raamovereenkomst  
Beleidsgerichte onderzoeksoopdrachten 2012  
(perceel 8 Onderzoek en Wetenschap)**



## Evaluatie Stichting NLBIF 2012–2016

In het kader van de raamovereenkomst Beleidsgerichte onderzoeksopdrachten 2012  
(perceel 8 Onderzoek en Wetenschap)

technopolis <sub>group</sub> 11 Januari 2017

Dr. Thyra de Jongh

Dr. Wia Timmerman

Drs. Anne van Wijngaarden

# Inhoudsopgave

---

<b>1</b>	<b>Introductie</b>	<b>3</b>
1.1	Achtergrond van de opdracht	3
1.2	Evaluatiedoelstellingen en vragen	4
1.3	Aanpak	4
1.3.1	Documentatieanalyse	4
1.3.2	Interviews	5
1.3.3	Internationale benchmark	6
1.3.4	Ronde tafel bijeenkomst	6
1.3.5	Studiebeperkingen	7
<b>2</b>	<b>Beschrijving van de Stichting NLBIF</b>	<b>8</b>
2.1	Doelstellingen	8
2.2	Bestuurlijke inrichting	9
<b>3</b>	<b>Evaluatiebevindingen</b>	<b>11</b>
3.1	Behaalde resultaten en impact	11
3.1.1	Bijdrage aan het verzamelen en digitaal beschikbaar stellen van biodiversiteitsdata op nationaal en internationaal niveau	11
3.1.2	Bijdrage aan de wijze waarop data worden verzameld en opgeslagen binnen Nederland	12
3.1.3	Bijdrage aan de versterking van kwaliteit en output van de relevante onderzoeksgebieden binnen Nederland	13
3.1.4	Bijdrage aan de nationale en internationale gemeenschap voor biodiversiteitsinformatie	14
3.2	Besteding van beschikbare middelen	15
<b>4</b>	<b>Internationale vergelijking</b>	<b>17</b>
4.1	België - Belgian Biodiversity Platform	17
4.2	Frankrijk – GBIF France	17
4.3	Ierland - National Biodiversity Data Centre	18
4.4	Conclusies	19
4.4.1	Bestuurlijke inrichting	19
4.4.2	Doelstellingen en taken	20
4.4.3	Effectiviteit en efficiëntie	20
<b>5</b>	<b>Conclusies en aanbevelingen</b>	<b>23</b>
5.1	Doelstellingen, ambities en aansluiting bij GBIF 2017-2021 strategisch plan	23
5.2	Bestuurlijke inrichting	23
5.3	Relatiebeheer en communicatie	24
5.4	Financiering en financiële rapportage	25

# Tabellen

---

Tabel 1 Geïnterviewde personen .....	5
Tabel 2 Aanwezigen ronde tafel bijeenkomst .....	6
Tabel 3 Baten en lasten Stichting NLBIF 2012-2015.....	15

# Figuren

---

Figuur 1 Beoogd organogram Stichting NLBIF .....	10
Figuur 2 Nederlandse data aangeleverd bij GBIF .....	11
Figuur 3 Bij GBIF aangeleverde data records per land .....	21

# 1 Introductie

---

## 1.1 Achtergrond van de opdracht

De Global Biodiversity Information Facility (GBIF) is een internationale organisatie die zich inzet voor het wereldwijd vrij en makkelijk toegankelijk maken van biodiversiteitsdata. Sinds de oprichting in 2001 heeft GBIF zich ontwikkeld tot een essentiële infrastructuur voor wetenschap en beleid op het gebied van biodiversiteit. Eind 2016 bood GBIF via haar portal en web services toegang tot meer dan 700 miljoen biodiversiteitsgegevens, afkomstig uit ruim 30,000 datasets, en betrekking hebbend op meer dan 1,6 miljoen soorten. Hiermee vormt het GBIF het grootste online biodiversiteitsbestand ter wereld. Meer dan 800 instituten wereldwijd hebben met behulp van de GBIF database wetenschappelijke artikelen gepubliceerd, over onderwerpen variërend van klimaatverandering tot het verspreiden van ziekten en tot voedselveiligheid.<sup>1</sup>

GBIF is een intergouvernamenteel initiatief waarbinnen de als leden aangesloten landen en internationale organisaties samenwerken om biodiversiteitsdata vrijelijk beschikbaar te krijgen. De leden hebben allen een Memorandum of Understanding getekend dat zij biodiversiteitsgegevens zullen delen en zullen bijdragen aan de ontwikkeling van een efficiënte infrastructuur om die gegevens via Internet beschikbaar te maken. Momenteel zijn 37 landen volwaardig lid van GBIF (de zogenaamde Voting Participants).<sup>2</sup> Zij dragen financieel bij en hebben een stem binnen het bestuur van GBIF. Daarnaast zijn er 18 landen als zogenaamde Associate Participants verbonden aan GBIF. Zij dragen niet financieel bij en hebben ook geen stemrecht. Dat geldt ook voor de 39 internationale organisaties en organisaties met een internationaal werkterrein (de zogenaamde Other Associate Participants). Veel van de bij GBIF aangesloten landen hebben nationale knooppunten opgericht die onder meer zorgdragen voor betere kennisdeling met onderzoekers, beleidsmakers en het publiek over de nationale biodiversiteit.

Nederland behoort tot de landen die zich gelijk bij de oprichting bij het GBIF hebben aangesloten. Met de ondertekening van het Memorandum of Understanding in 2001 heeft Nederland toegezegd op nationaal niveau de GBIF doelstellingen en werkplannen te helpen realiseren via een nationaal GBIF knooppunt. Hiertoe is in 2002 de Netherlands Biodiversity Information Facility (NLBIF) opgericht door het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) en de Universiteit van Amsterdam (UvA), in de vorm van een stichting. Gedurende de gehele periode vanaf de oprichting is NLBIF gefinancierd door het Ministerie van OCW. De UvA heeft financieel bijgedragen tot en met 2006. Het bestuur van de Stichting NLBIF bestaat uit vijf leden afkomstig uit Nederlandse organisaties die aan het thema biodiversiteit werken. De stichting is momenteel fysiek ondergebracht bij Naturalis Biodiversity Center (NBC) in Leiden.

Als onderdeel van GBIF onderschrijft NLBIF de drie doelstellingen van GBIF, te weten:

- Het vergroten van het volume en verbeteren van de kwaliteit van de data(bestanden) die via GBIF beschikbaar zijn
- Het verder uitbouwen en verbeteren van de GBIF technische infrastructuur
- De deelname en interactie met dataleveranciers en datagebruikers doen toenemen.

Nederland deelt, via GBIF, momenteel zo'n 25 miljoen biodiversiteitsdata met de rest van de wereld. De data zijn afkomstig van meer dan 20 instituten, waaronder Alterra (onderdeel van Wageningen UR), het Nationaal Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ), universiteiten en (semi)overheidsorganisaties als het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en Rijkswaterstaat. Ook soortenorganisaties

---

<sup>1</sup> <http://www.gbif.org/what-is-gbif>

<sup>2</sup> <http://www.gbif.org/participation/participant-list>

als Sportvisserij Nederland en RAVON dragen bij, evenals een veelheid aan musea, dierenparken en botanische tuinen.

## 1.2 Evaluatiedoelstellingen en vragen

Het Ministerie van OCW stelt vanaf 2012 jaarlijks een subsidie van €550,000 beschikbaar aan de Stichting NLBIF. Voorwaarde voor deze subsidie is dat de activiteiten van NLBIF in overeenstemming zijn met de doelstellingen van het GBIF (zoals vastgelegd in het MoU van 2011) en dat het functioneren van de stichting iedere 4 jaar wordt geëvalueerd. De evaluatie van de periode 2012–2016 is extern uitbesteed aan Technopolis BV, in het kader van een raamovereenkomst beleidsgerichte onderzoeksopdrachten. Dit rapport bevat de bevindingen van deze onafhankelijke evaluatie.

Binnen de evaluatie was de centrale vraag “in welke mate de Stichting NLBIF effectief en efficiënt heeft bijgedragen aan de doelstellingen die zijn geformuleerd in het GBIF strategisch plan, zowel wat betreft de interne organisatie als de activiteiten die zij heeft ontplooid”. Deze evaluatievraag is door het Ministerie van OCW verder vertaald in een viertal specifieke deelvragen:

- In hoeverre heeft de exploitatie van stichting NLBIF bijgedragen aan de groei van NLBIF als platform voor het verzamelen en digitaal beschikbaar stellen van biodiversiteitsdata op nationaal en internationaal niveau?
- Op welke wijze hebben de basisactiviteiten van NLBIF op het gebied van data (*content*), infrastructuur (*informatics*) en participatie (*engagement*) een bijdrage geleverd aan:
  - De doelstellingen uit de GBIF werkplannen in de periode 2012-2016?
  - Versterking van kwaliteit en output van de relevante onderzoeksgebieden binnen Nederland?
- Hoe is de huidige governance structuur van NLBIF geregeld?
  - Is dit de meest effectieve vorm in relatie tot de realisatie van de doelen uit het MoU GBIF?
- Hoe heeft NLBIF / Nederland zich ontwikkeld in relatie tot vergelijkbare GBIF participanten?

Naast een retrospectief element kende de evaluatie ook een vooruitblikkend element waarbij ingegaan is op de vraag in hoeverre de beschikbare middelen en geplande activiteiten van NLBIF aansluiten bij de doelstellingen van het nieuwe GBIF strategisch plan. Aan de hand van de evaluatie-uitkomsten zijn gerichte aanbevelingen geformuleerd voor de komende jaren.

## 1.3 Aanpak

Voor de uitvoering van deze evaluatie is gebruik gemaakt van verschillende bronnen en onderzoekstechnieken. Hieronder staat elk van deze technieken in meer detail beschreven.

### 1.3.1 Documentatieanalyse

Zowel het Ministerie van OCW als het secretariaat van de Stichting NLBIF hebben een aantal documenten aan Technopolis verstrekt. De volgende documenten zijn door Technopolis ontvangen en geanalyseerd:

- Statuten Stichting NLBIF (2002)
- NLBIF activiteitenplannen voor 2013, 2014 en 2015
- NLBIF activiteitenverslag 2014 en 2015
- Jaarrekeningen Stichting NLBIF 2012 – 2015
- Subsidietoekenning 2001-2005
- Subsidietoekenning 2008-2011
- Subsidietoekenning 2012-2017

- GBIF strategisch plan 2012-2016
- GBIF strategisch plan 2017-2021
- GBIF Memorandum of Understanding 2010
- Advies Peter Tindemans (2015) en reactie Stichting NLBIF (2015)
- NLBIF visiedocument (2016)

Op grond van deze documenten, aangevuld met data beschikbaar via de websites van NLBIF en GBIF<sup>3</sup>, heeft Technopolis een eerste analyse uitgevoerd van de beschikbare middelen en behaalde resultaten. Deze analyse heeft eveneens bijgedragen aan de ontwikkeling van vragenlijsten voor gesprekken met diverse belanghebbenden in de volgende fase van de evaluatie.

### 1.3.2 Interviews

Een kernelement van de evaluatie is een serie interviews met een brede groep belanghebbenden vanuit en rondom de Stichting NLBIF, uitgevoerd in de periode 11 oktober – 16 november. De samenstelling van de lijst te interviewen personen is tot stand gekomen in overleg met het Ministerie van OCW en met de Stichting NLBIF (Tabel 1 Geïnterviewde personen Tabel 1). De gesprekken zijn uitgevoerd op basis van vertrouwelijkheid. In dit rapport zijn dan ook geen directe verwijzingen opgenomen op grond waarvan uitspraken te herleiden zouden zijn tot specifieke personen. Van alle interviews zijn verslagen opgesteld op grond waarvan een verdere analyse is uitgevoerd. Waar mogelijk en relevant heeft triangulatie van informatie plaatsgevonden door interviewverslagen en beschikbare documentatie te vergelijken.

Tabel 1 Geïnterviewde personen

Naam	Organisatie	Relatie tot NLBIF
Gerard Verkleij	Centraal Bureau Schimmelcultures	Voorzitter bestuur NLBIF
Henk de Vries	Vlinderstichting, Bureau NLBIF	Relatiemanager NLBIF
Isabel Silva	Bureau NLBIF	Programmamanager NLBIF
Theo Verstrael	SOVON	Bestuurslid NLBIF
Jeroen Snijders	Naturalis Biodiversity Center	Bestuurslid NLBIF
Cees Hof	DANS	Voormalig node manager NLBIF (tot 2015)
Wouter Los	Universiteit van Amsterdam	Mede-oprichter NLBIF, coördinator Life Watch
Donald Hobern	GBIF	Executive Secretary GBIF
Peter Schalk	Naturalis Biodiversity Center	Voorzitter Governing Board GBIF
Olaf Bánki	Universiteit van Amsterdam	Voormalig GBIF secretariaat
Stephan Hennekens	Alterra, Universiteit Wageningen	Dataleverancier
Theo van Bintum	Centrum voor Genetische Bronnen Nederland (CGN)	Dataleverancier

<sup>3</sup> Respectievelijk <http://www.nlbif.nl> en <http://www.gbif.org>

Peter van Tienderen	Universiteit van Amsterdam (UvA)	Dataleverancier
Henry van der Es	Natuurhistorisch Museum Rotterdam (NMR)	Dataleverancier
Rob van Westrienen	RAVON, FLORON	Dataleverancier
Martijn Los	NWO	Portefeuillehouder ERA-net BiodivERSA, Life Watch

### 1.3.3 Internationale benchmark

De intentie van de benchmark studie was om beter inzicht te krijgen in hoe de Stichting NLBIF zich heeft ontwikkeld in relatie tot vergelijkbare GBIF participanten. Onder vergelijkbare participanten verstaan wij landen die net als Nederland het GBIF Memorandum of Understanding hebben ondertekend, en dus 'Voting Participants' zijn, en waarvan bekend is dat de nationale knooppunten een voldoende mate van activiteit kennen. Voor deze studie zijn de landen België, Frankrijk en Ierland geselecteerd. België en Frankrijk hebben, net als Nederland, al in 2001 het initiële Memorandum of Understanding getekend en kennen dus een vergelijkbare evolutieperiode. Ierland, daarentegen, heeft zich pas in 2008 als volwaardig lid aangesloten. Voor deze studie zijn de drie node managers van de drie geselecteerde landen geïnterviewd en is gebruik gemaakt van publiek beschikbare data verkregen via de GBIF website.

### 1.3.4 Ronde tafel bijeenkomst

De eerste analyse van documentatie en interviewverslagen is vastgelegd in een beknopt inputdocument wat vervolgens nader besproken is met een groep genodigden in een ronde tafel bijeenkomst op 9 november bij het Ministerie van OCW (Tabel 2). Doel van deze bijeenkomst was enerzijds een validatie van de bevindingen; anderzijds gaf de bijeenkomst ook ruimte voor gezamenlijke bespreking van implicaties van de bevindingen en het formuleren van aanbevelingen.

De uitkomsten van de ronde tafel bijeenkomst zijn vastgelegd in een verslag. Daarnaast werd genodigden de gelegenheid geboden schriftelijke aanvullingen te geven op het inputdocument. Het verslag en de ontvangen reacties zijn meegenomen in de definitieve analyse en rapportage.

Tabel 2 Aanwezigen ronde tafel bijeenkomst

Naam	Vertegenwoordigde organisatie
Gerard Verkleij	Stichting NLBIF (bestuur)
Theo Verstrael	Stichting NLBIF (bestuur)
Henk de Vries	Stichting NLBIF (bureau)
Isabel Silva	Stichting NLBIF (bureau)
Wolf Mooij	Stichting NLBIF (bestuur)
Jeroen Snijders	Stichting NLBIF (bestuur)
Johan Mols	Stichting NLBIF (bestuur)
Wouter Los	Universiteit van Amsterdam
Titia Wolterbeek	Vlinderstichting
Arco van Strien	Centraal Bureau voor de Statistiek
Frank Gorissen	ECNC



Daniëlle van Bentem	Ministerie van OCW
Michiel van den Hauten	Ministerie van OCW
Wia Timmerman	Technopolis
Thyra de Jongh	Technopolis

### 1.3.5 Studiebependingen

De evaluatie had een relatief korte doorlooperperiode (19 september – 30 november). Als gevolg hiervan waren niet alle beoogde contactpersonen beschikbaar voor interviews en de ronde tafel bijeenkomst. Met name voor de ronde tafel bijeenkomst geldt dat een minder brede vertegenwoordiging vanuit het Nederlandse biodiversiteitsinformatieveld aanwezig was dan waar naar was gestreefd. Echter, binnen het bestuur van de Stichting NLBIF bestaat al een tamelijk diverse vertegenwoordiging, waardoor toch relatief gevarieerde gezichtspunten ter tafel kwamen. Ook kent de in de beschikbare jaarverslagen opgenomen financiële rapportage een hoog aggregatieniveau. Dit biedt onvoldoende inzicht in de bestedingen van de Stichting NLBIF om goed inzicht te verschaffen in de efficiëntie hiervan.

## 2 Beschrijving van de Stichting NLBIF

---

### 2.1 Doelstellingen

Specifiek voor Nederland heeft de Stichting NLBIF drie statutair vastgelegde doelstellingen geformuleerd, te weten

- het nationale (data)knooppunt voor GBIF te zijn
- op te treden als het nationale platform voor het internationaal uitwisselen en delen van biodiversiteitgegevens, -informatie en -kennis beschikbaar in Nederland en daarbuiten
- het stimuleren van de ontwikkeling en toepassing van informatietechnologie voor de ondersteuning van datamanagement, uitwisseling, analyse en elektronische verspreiding van biodiversiteitinformatie wereldwijd.

In de begeleidende brief bij het subsidiebesluit van 2012, waarin het Ministerie van OCW de Stichting NLBIF een jaarlijkse exploitatiesubsidie van €550.000 toekent, staat verder als voorwaarde vastgelegd dat “de activiteiten van NLBIF moeten aansluiten op de ontwikkelingen, projecten en initiatieven rond biodiversiteitdata en biodiversiteitinformatica op (inter)nationaal niveau.”

Bovenstaande doelstellingen en voorwaarden zijn, met inachtneming van het GBIF strategisch plan 2012–2016, jaarlijks vertaald naar een serie nader uitgewerkte doelstellingen en vastgelegd in de activiteitenplannen van de Stichting NLBIF. Zo waren in het activiteitenplan van 2013 de volgende doelstellingen te herkennen:

- **Data:** Constructief bijdragen aan de doelstellingen en data targets van GBIF. De hiertoe te verrichten activiteiten zijn gericht op een expansie van het aantal, de kwaliteit en de diversiteit van gekoppelde biodiversiteitdata en databases uit Nederland.
- **Participatie:** Vergroten van het aantal deelnemers uit vooral de academische en onderzoekswereld ongeacht het type data dat ze willen ontsluiten.
- **Infrastructuur:** Verbeteren van de datastromen en opbouwen van een meer gedistribueerde infrastructuur in Nederland en ontwikkeling en implementatie van nieuwe ICT technieken voor het ontdekken, inventariseren, aggregeren, analyseren en visualiseren van biodiversiteitdata.<sup>4</sup>

Het activiteitenplan voor 2014 kende vergelijkbare doelstellingen, waarbij op het gebied van infrastructuur de nadruk nog sterker kwam te liggen op het stimuleren van de autonomie van Nederlandse GBIF dataleveranciers door middel van investeringen in de lokale infrastructuur en kennis van de betrokken organisaties.<sup>5</sup> Ook het activiteitenplan 2015 bouwde voort op de doelstellingen uit eerdere jaren, maar benoemde daarnaast expliciet het vernieuwen van de eigen organisatiestructuur als doel. Dit was ingegeven door bestuurlijke problemen binnen de organisatie in de voorafgaande periode, zoals hierna verder besproken.

De doelstellingen en activiteiten zoals vastgelegd in de activiteitenplannen voor de evaluatieperiode sluiten in principe goed aan bij de doelstellingen uit het GBIF strategisch plan 2012-2016. Hierbij dient wel te worden aangemerkt dat de GBIF strategische doelstellingen tamelijk breed geformuleerd zijn en landen veel vrijheid geven om deze op een eigen manier in te vullen. De aansluiting tussen de activiteiten van de Stichting NLBIF en de strategische doelen van GBIF wordt in Hoofdstuk 5 verder besproken.

---

<sup>4</sup> NLBIF (2013) Activiteitenplan Stichting NLBIF 2013

<sup>5</sup> NLBIF (2014) Activiteitenplan Stichting NLBIF 2014

## 2.2 Bestuurlijke inrichting

Bij de oprichting van de Stichting NLBIF in 2002 is statutair vastgelegd dat het bestuur van de stichting zou bestaan uit maximaal zeven leden die voor een termijn van vijf jaar worden benoemd. Daarnaast is de invulling van vijf van de zeven zetels institutioneel bepaald: twee zetels zijn toegekend aan de Universiteit van Amsterdam, één zetel ieder voor respectievelijk het Nationaal Herbarium Nederland, het Centraal Bureau voor Schimmelcultures en het Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis. In 2010 zijn het Nationaal Herbarium Nederland en het Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis (met ETI en het Zoölogisch Museum Amsterdam) gefuseerd tot het Naturalis Biodiversity Centre (NBC). Als gevolg hiervan heeft NBC sindsdien de facto twee zetels in het bestuur.

In 2014 heeft het bestuur een turbulente periode doorgemaakt, waarbij diverse bestuursleden uit onvrede met de uitgezette koers zijn opgestapt. De stichting heeft sindsdien gefunctioneerd met een kleiner bestuur onder een interim voorzitter en heeft geen vertegenwoordiging meer vanuit de UvA. Ook een geplande uitbreiding van de organisatie met meer capaciteit voor technische ondersteuning kwam hierdoor niet van de grond. Momenteel bevindt de organisatie zich in een transitiefase. Zo is de functie van node manager of coördinator die tot 2015 door dhr. Cees Hof werd vervuld, recent ondergebracht bij een speciaal hiervoor opgericht bureau. Het bureau wordt bemest door twee personen: een relatiemanager en een programmamanager. Deze functies zijn betaald en vormen samen 1 FTE. Het bureau is momenteel fysiek gehuisvest bij NBC.

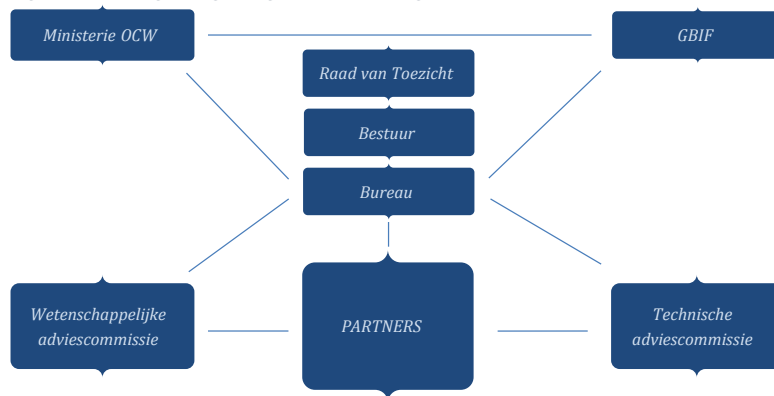
In maart 2015 is, op verzoek van OCW, een extern advies opgesteld door Peter Tindemans met betrekking tot de toekomst van de Stichting NLBIF. Onderdeel van dit advies was een aanbeveling om een einde te maken aan de stichtingsvorm en deze te vervangen door een 'zware coördinator' met daaronder een coördinatieplatform waarin een bredere groep belanghebbende partijen is vertegenwoordigd dan op dat moment het geval was binnen het aanwezige bestuur. Dit aspect van het advies is terzijde geschoven en gekozen is om de stichtingsvorm te handhaven. Daarvoor in de plaats heeft de aanbeveling om de vertegenwoordiging uit het veld te verbreden vorm gekregen door een eerste uitbreiding van het bestuur, waarbij verdere uitbreiding is voorzien, met name vanuit de hoek van de academische instellingen. Deze veranderingen in de samenstelling van het bestuur vereisen een herziening van de statuten uit 2002. Hieraan wordt momenteel gewerkt.

Verder heeft het Ministerie van OCW de Stichting NLBIF verzocht een Raad van Toezicht in te stellen. De Raad van Toezicht zal bevoegd zijn om nieuwe bestuursleden, op voordracht van het bestuur, te benoemen en bestuursleden te ontslaan. Over de samenstelling van deze raad is nog niet besloten. Ook is de Stichting NLBIF voornemens twee commissies in te stellen.<sup>6</sup> Een technische adviescommissie zal het bestuur advies gaan geven over de verdere ontwikkeling van de digitale infrastructuur voor biodiversiteitsinformatie in Nederland. Een wetenschappelijke adviescommissie, waarin gebruikers zullen zijn vertegenwoordigd, brengt advies uit over gewenste data, informatie en structuren om biodiversiteitsvraagstukken te beantwoorden. De beoogde samenhang tussen de verschillende onderdelen van de Stichting NLBIF zijn weergegeven in Figuur 1.

---

<sup>6</sup> NLBIF (2016) Visie biodiversiteitsonderzoek in Nederland.

Figuur 1 Beoogd organogram Stichting NLBIF



Alhoewel de Stichting NLBIF een onafhankelijke stichting is, is zij op meerdere wijze verantwoording verschuldigd aan het Ministerie van OCW. Zo is statutair vastgelegd dat de benoeming van de coördinator (thans het bureau) de goedkeuring behoeft van het Ministerie. Daarnaast moet de stichting op grond van de exploitatiesubsidie die zij ontvangt voldoen aan de wet- en regelgeving die door het Ministerie is opgelegd. Als onderdeel hiervan dient de stichting jaarlijks een activiteitenverslag in te dienen en verantwoording af te leggen over de jaarrekening. Het Ministerie van OCW is niet alleen de voornaamste financier van de Stichting NLBIF, maar levert ook de 'Head of Delegation' voor Nederland richting GBIF. Als zodanig vertegenwoordigt het Ministerie van OCW Nederland op het internationale niveau. In Nederland speelt daarnaast de enigszins uitzonderlijke situatie dat er niet alleen nationale vertegenwoordiging binnen GBIF is; in 2014 is NBC als 'Associate Participant' toegetreden tot GBIF. Dit betekent dat, onder meer bij vergaderingen van de governing board, Nederland middels twee kanalen vertegenwoordigd is binnen GBIF.

### 3 Evaluatiebevindingen

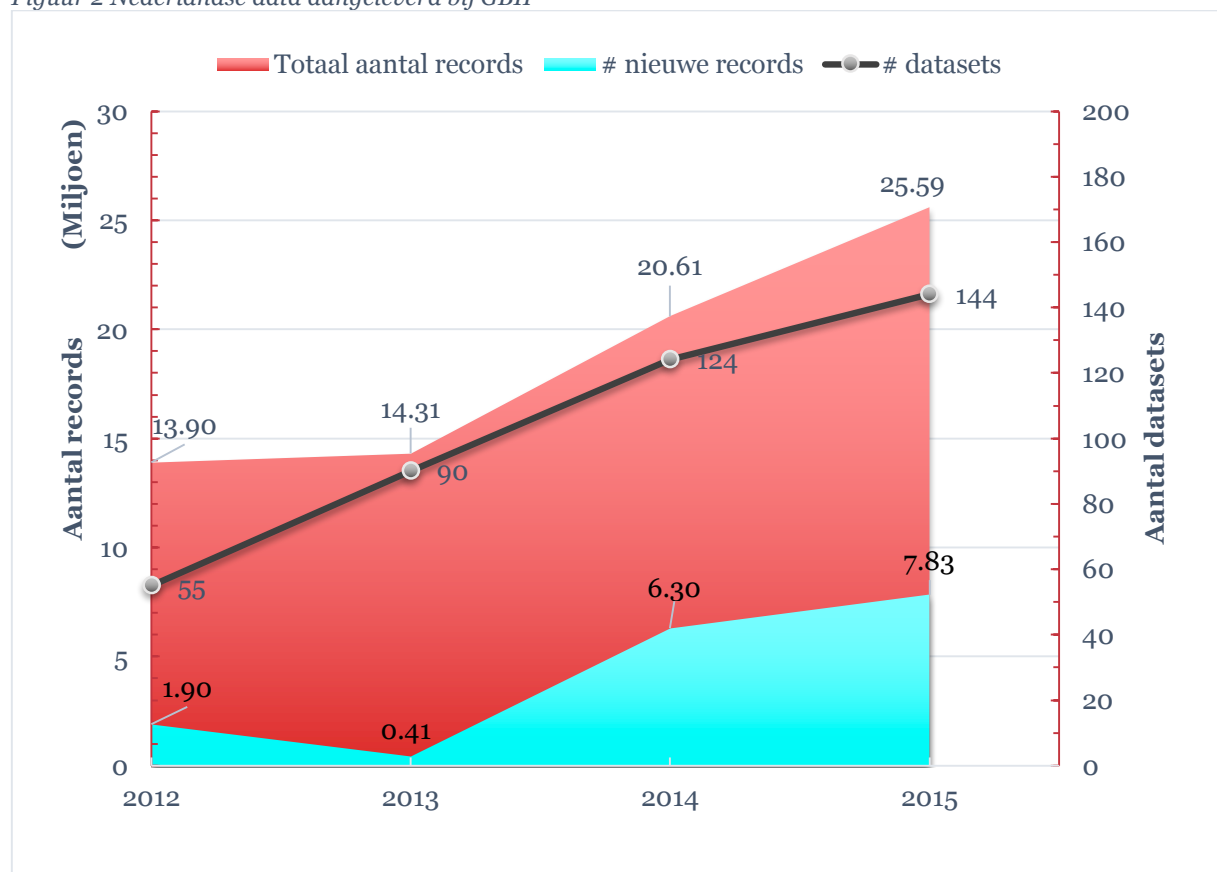
Hoofdstuk 3 biedt een overzicht van de door de Stichting NLBIF uitgevoerde activiteiten, de behaalde resultaten en de impact hiervan. Tevens wordt gekeken naar de wijze waarop beschikbare middelen zijn ingezet.

#### 3.1 Behaalde resultaten en impact

##### 3.1.1 Bijdrage aan het verzamelen en digitaal beschikbaar stellen van biodiversiteitsdata op nationaal en internationaal niveau

Nederland presteert al jaren in de hoogste regionen van GBIF op het gebied van het verzamelen en ontsluiten van data sets. In termen van het totaal aantal aan GBIF aangeleverde records staat Nederland momenteel op de zesde positie met ruim 25 miljoen aangeleverde gegevens, afkomstig uit 145 datasets.<sup>7,8</sup> In de evaluatieperiode is deze al eerder ingezette ontwikkeling goed doorgezet (Figuur 2). In 2014 werden onder meer omvangrijke databestanden toegevoegd door Alterra (onderdeel van Wageningen Universiteit en Researchcentrum), de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA), Sportvisserij Nederland, NBC en het Natuurhistorisch Museum Rotterdam.

Figuur 2 Nederlandse data aangeleverd bij GBIF



<sup>7</sup> GBIF Monthly update November 2016-11-27

<sup>8</sup> Stichting NLBIF (2016) Activiteitenverslag 2015

Veel belangrijke, grote datahouders zijn inmiddels regelmatige toeleveranciers van data aan GBIF. Dit zijn onder meer organisaties als NBC, Alterra, het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ), en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Deze partijen vereisen dan ook nog maar relatief weinig verdere inspanning van NLBIF doordat zij inmiddels zelf beschikken over de vereiste expertise en systemen om data aan GBIF beschikbaar te maken. Juist op het vlak van het binden van nieuwe kleinere datahoudende partijen, waaronder de zogenaamde soortenorganisaties, academische instellingen en de kleinere (natuurhistorische) musea, valt nog werk te verzetten in termen van verbinden van partijen en concrete ondersteuning vanuit de Stichting NLBIF.

Voor met name de soortenorganisaties bestaat er een complicerende factor met betrekking tot dataontsluiting via GBIF. Deze organisaties verzamelen zelf gegevens en coördineren daarnaast het verzamelen van gegevens door vrijwilligers. De gegevens worden momenteel ondergebracht bij de Nationale Database Flora en Fauna (NDFP), die wordt beheerd door Het Natuurloket. Toegang tot de data vereist ofwel een abonnement, of data kan éénmalig tegen betaling worden verkregen. Deze gelden worden ingezet voor het beheer en ontwikkeling van de NDFP. Door dit betaalmodel kent de NDFP een wezenlijk andere opzet dan de GBIF database. Binnen GBIF bestaan weliswaar verschillende licentiemodellen, maar zelfs binnen het meest restrictieve model zijn data kosteloos verkrijgbaar mits voldaan wordt aan voorwaarden voor attributie en niet-commercieel gebruik. Deze verschillende onderliggende modellen bemoeilijken voorsnog aansluiting van de NDFP bij GBIF. In gesprekken in het kader van deze evaluatie werd naar voren gebracht dat een mogelijke oplossing gevonden zou kunnen worden door de binnen NDFP opgeslagen data op een hoger aggregatieniveau via GBIF beschikbaar te maken, waarbij bijvoorbeeld het precisieniveau van geografische coördinaten zou worden beperkt. Er zou dan sprake zijn van *open informatie*, meer dan van open data. Andere partijen plaatsen echter vraagtekens bij de relevantie van een dergelijke oplossing, doordat zonder de volledige locatie-informatie de bruikbaarheid van gegevens voor wetenschappelijke doeleinden te beperkt zou zijn. In het activiteitenplan voor 2015 was een pilotproject voorzien om een koppeling te maken tussen NDFP en GBIF, maar deze blijkt nog niet uitgevoerd. De wenselijkheid van deze koppeling en de manier waarop dit eventueel zou kunnen geschieden blijven relevante aandachtspunten.

Meer algemeen dient in de optiek van betrokkenen, bij vragen over de relevantie van specifieke datasets, onderscheid gemaakt te worden tussen ‘simpele’ en ‘complexe’ datasets. Simpele data, zoals verspreidingsdata, kunnen eenvoudig gebruikt worden door derden en zijn via GBIF te verkrijgen. Onder complexe datasets verstaat men datasets die niet zonder toelichting vanuit de bron betrouwbaar ingezet kunnen worden voor verder onderzoek. Hierbij rijst de vraag of GBIF de geëigende structuren biedt om deze data te ontsluiten. Zo is de bij GBIF geregistreerde datahouder de juridische entiteit die beschikt over het recht op de data. Contactgegevens van de onderzoeker die de originele data verzameld of aangeleverd heeft zijn niet standaard publiekelijk beschikbaar via GBIF. Hierdoor is het voor derden niet altijd mogelijk rechtstreeks met de betrokken onderzoekers contact op te nemen. Ook kunnen data momenteel alleen door organisaties worden aangeleverd en niet door individuele datahouders, ter waarborging van de kwaliteit van de binnen GBIF beschikbare data. Datagebruikers gaven dan ook aan dat zij voor dergelijke individueel gehouden of complexe datasets vaker gebruik maken van informele netwerken.

Een belangrijke ontwikkeling in de afgelopen jaren is dat de Stichting NLBIF aan het afstappen is van gecentraliseerde dataopslag. De trend is erop gericht om data zo veel mogelijk in handen te laten blijven van de data-verzamende organisaties en deze gedistribueerd beschikbaar te maken via GBIF. Deze ontwikkeling sluit aan bij een algemene beweging richting meer open data en wordt mogelijk gemaakt door technische ontwikkelingen zoals de ‘Integrated Publishing Toolkit (IPT)’. De verschuiving betekent dat de rol van de Stichting NLBIF steeds meer ondersteunend en minder ICT-technisch van aard zal zijn.

### 3.1.2 *Bijdrage aan de wijze waarop data worden verzameld en opgeslagen binnen Nederland*

In de evaluatieperiode is in afnemende mate ingezet op activiteiten die direct gericht zijn op het centraal verzamelen en opslaan van data. Dit is enerzijds het gevolg geweest van het feit dat de benodigde technische infrastructuur min of meer uitontwikkeld was, en hing anderzijds samen met de verschuiving

naar een meer gedistribueerde dataopslag door de datahoudende partijen zelf. Zo werd de IPT vanaf 2011 uitgerold. Wel werd ingezet op het uitbreiden van een door de Stichting NLBIF ondersteunde meta-database met nieuwe technische faciliteiten, onder meer voor datavisualisatie, en aan het aanpassen van de eigen werkdatabase voor betere rapportage en statistieken en aan nieuwe ICT technieken. In 2015 zijn diverse projecten uitgevoerd ten behoeve van optimalisatie van de infrastructuur. Zo zijn richtlijnen gemaakt voor het gebruik van Digital Object Identifiers (DOIs) voor datasets en is er een info blog opgezet met richtlijnen en tools om metadata te complementeren. Ook is er gewerkt aan een infrastructuur om publicaties van biodiversiteitsinformatie uit GBIF te koppelen aan publicatie naar andere nationale en internationale platforms zoals Catalogue of Life, Google en WikiMedia, gefaciliteerd door de gezamenlijke partners.

In de evaluatieperiode zijn meerdere partnerorganisaties toegevoegd aan het netwerk. In 2014 waren dit FLORON, Museum de TwentscheWelle, de Stad Amsterdam (Dienst Ruimtelijke Ordening), het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ), en SOVON. In 2015 werden de Werkgroep Internationaal Wad- en Watervogel Onderzoek, Waarneming.nl en De Vlinderstichting in toegevoegd als Nederlandse dataleveranciers. Gaandeweg zijn veel van de grotere datahoudende organisaties in Nederland aangesloten op het GBIF netwerk. Er is een overzicht van 263 datahoudende organisaties op de NLBIF website.<sup>9</sup> Toch blijkt het moeilijk om een goed overzicht te krijgen van alle datahoudende partijen in Nederland. Met name binnen de academische wereld zijn veel data in handen van individuele onderzoekers en deze groep is over het algemeen slecht te bereiken.

De Stichting NLBIF heeft de afgelopen jaren diverse activiteiten ontplooid om de bekendheid van zowel de stichting zelf als van GBIF te vergroten en meer partijen te laten participeren in het GBIF netwerk. Dit heeft zij met name gedaan middels projecten, trainingen, symposia, de eigen website en sociale media. De NLBIF website heeft als belangrijkste functie het uitwisselen van informatie en kennis binnen de nationale en internationale biodiversiteitsgemeenschap. In 2014 is de website, na de Nederlandstalige lancering in 2013, volledig tweetalig gemaakt (Engels en Nederlands). Verder zijn in 2014 verschillende activiteiten ontplooid om de NLBIF doelgroepen beter in kaart te brengen, heeft NLBIF zich richting de academisch wereld sterker geprofileerd als platform voor gestandaardiseerde open onderzoekdata, en samenwerkingen met andere nationale nodes versterkt.

Gedurende 2015 werd onder meer een symposium over de activiteiten van de Stichting NLBIF en partnerorganisaties georganiseerd en werd het project Motivaties van Citizen Scientists begeleid om het gebruik van het GBIF-netwerk te stimuleren. Zo werd het symposium gebruikt om organisaties en onderzoekers te enthousiasmeren voor de open data infrastructuur van GBIF en de voordelen van het gebruik van GBIF data te demonstreren. Daarnaast werden de wensen en verwachtingen van de betreffende organisaties en onderzoekers in kaart gebracht. De standaard NLBIF/GBIF communicatie via NLBIF media werd gerealiseerd via de website, inclusief blogs, nieuwsbrieven, brochure en folder en via presentaties tijdens diverse bijeenkomsten.

### *3.1.3 Bijdrage aan de versterking van kwaliteit en output van de relevante onderzoeksgebieden binnen Nederland*

In 2014 en 2015 werden er respectievelijk 350 en meer dan 400 peer-reviewed onderzoeksartikelen gepubliceerd op basis van GBIF data. In 2014 waren er hiervan 19 artikelen waarbij Nederlandse onderzoekers de primaire auteurs waren. In 2015 waren er 62 artikelen met minimaal één Nederlandse coauteur. Volgens het GBIF Country Report 2015 hebben onderzoekers in Nederland in 2015 bijgedragen aan 17 peer-reviewed artikelen gebaseerd op GBIF data. Over het specifieke gebruik van Nederlandse datasets uit GBIF voor onderzoek en publicatie zijn vooralsnog geen betrouwbare gegevens beschikbaar. Vanuit het Nederlands Instituut voor Ecologie wordt momenteel gewerkt aan een door NLBIF-gefinancierde studie naar gebruikers van Nederlandse data in GBIF om de incentives en de obstakels in kaart te brengen vanuit het perspectief van de wetenschappelijk toepassing. Deze studie kan

<sup>9</sup> <http://www.nlbif.nl/nl/organisatie-kaart>

bijdragen om meer inzicht te krijgen in datagebruikers en hun behoeften.

Ondanks het gebrek aan goede gebruikersdata voor Nederland, wordt zowel vanuit het bestuur als vanuit andere partijen duidelijk aangegeven dat het gebruik van data vanuit GBIF in Nederland achterloopt op de doelstellingen. Dit komt enerzijds voort uit de wetenschap dat er nog veel onbenutte data zijn en heeft anderzijds te maken met de specifieke databehoeften van onderzoekers. Zo geeft men aan dat er met name behoefte lijkt te zijn aan uitgebreidere mogelijkheden om verschillende soorten data en datasets (bijvoorbeeld informatie omtrent levensduur, voorplanting, genetische data en ecologische gegevens van organismen) aan elkaar te koppelen en aan het opnemen van nieuwe type data. Momenteel biedt GBIF deze geavanceerde mogelijkheden niet.

#### *3.1.4 Bijdrage aan de nationale en internationale gemeenschap voor biodiversiteitsinformatie*

Nederland wordt door velen gezien als een land dat goed opereert en is, zeker in het verleden, een gidsland voor andere GBIF participanten geweest. Nederland heeft bijvoorbeeld, samen met Colombia een voortrekkersrol gespeeld op het gebied van ontwikkeling van software. Ook heeft de node coördinator voor Nederland jarenlang een belangrijke rol gespeeld binnen de permanente GBIF Europese nodes commissie. De status van gidsland lijkt momenteel echter niet meer onomstotelijk. De bestuurlijke onrust van de afgelopen jaren heeft zich niet in stilte voltrokken en heeft een negatieve invloed gehad op de Nederlandse reputatie.

Ook klinken er geluiden dat de Stichting NLBIF vooral kleine projecten heeft ondersteund, maar dat het grotere doel enigszins uit het oog is verloren. NLBIF zou te weinig hebben ingezet op het geven van een podium aan GBIF. De kennis over wat GBIF is, is bij veel Nederlandse partijen beperkt. Het bestuur zou onvoldoende met GBIF hebben samengewerkt en vooral aan eigen projecten en doelstellingen hebben gewerkt.

Binnen Europa zoekt de Stichting NLBIF, onder meer aansluiting bij initiatieven als Life Watch. Life Watch werd in 2011 opgericht en is een Europese onderzoeksinfrastructuur voor biodiversiteit en ecosysteemonderzoek. Life Watch 'zet faciliteiten op die wetenschappers een nieuwe unieke digitale infrastructuur bieden om baanbrekend onderzoek te verrichten op het gebied van biodiversiteit, ecosystemen en daaraan gerelateerde vraagstukken rond klimaatsveranderingen, watermanagement en ruimtelijke ordening.' Life Watch richt zich dus niet uitsluitend op biodiversiteit, wat mogelijkheden biedt voor koppelen van data. NLBIF heeft al in 2011 een Memorandum of Understanding getekend voor samenwerking. Ook dringt het Ministerie van OCW in haar subsidiebesluit in 2012 aan op het onderzoeken van een samenwerking op nationaal niveau met onder meer LifeWatch. Echter, er lijken hier omtrent nog weinig concrete resultaten te zijn geboekt. Er zijn zorgen of er genoeg inzet is voor de actuele aanvraag voor een European Research Infrastructure Consortium (ERIC) (getrokken door Spanje, Frankrijk, Nederland (UvA) en Italië). Vanuit het biodiversiteitsveld gaan stemmen op voor een stevige verbinding tussen LifeWatch en NLBIF wat nu (nog) niet het geval is.



### 3.2 Besteding van beschikbare middelen

Vanaf 2011 ontvangt de Stichting NLBIF een jaarlijkse subsidie van het Ministerie van OCW van €550k. In eerste instantie was dit in de vorm van een projectsubsidie, maar in 2012 werd deze omgezet in een structurele exploitatiesubsidie. De Stichting NLBIF dient ieder jaar aan de subsidieverstrekker verantwoording af te leggen over de bestedingen. De hiertoe verstrekte, en door een accountant goedgekeurde, jaarrekeningen geven inzicht in de baten en lasten over de jaren heen (Tabel 3).

Tabel 3 Baten en lasten Stichting NLBIF 2012-2015

	2012	2013	2014	2015
<b>Baten</b>				
Subsidie OCW	€550,000	€550,000	€550,000	€550,000
Rentebaten	€2,704	€3,544	€2,448	€1,431
<b>Totale baten</b>	<b>€552,704</b>	<b>€553,544</b>	<b>€552,448</b>	<b>€551,431</b>
<b>Lasten</b>				
<b>1. Uitbesteed werk en andere directe kosten</b>				
Kostprijs ICT beheer en projecten	€233,228	€194,726	€94,449	€65,294
Kostprijs data en infrastructuur projecten extern	€129,903	€66,225	€86,393	€213,098
Detachering coördinator	€87,785	€91,741	€94,620	€109,569
Detachering personeel projecten	€44,182	€19,666	€19,826	-
Ingehuurde externen	€89,916	€126,644	€70,135	€64,496
<b>Totaal</b>	<b>€585,014</b>	<b>€499,002</b>	<b>€365,423</b>	<b>€452,457</b>
<b>2. Afschrijvingen</b>				
Inventaris en apparatuur	€280	€280	€280	€589
<b>Totaal</b>	<b>€280</b>	<b>€280</b>	<b>€280</b>	<b>€589</b>
<b>3. Overige lasten</b>				
Accountants- en administratiekosten	€7,631	€4,624	€8,240	€7,799
Overige advieskosten	-	-	€40,194	€3,002
Contributies	€166	€225	-	-
Reis- en verblijfkosten	€2,172	€4,296	€3,410	€2,479
Huisvestingskosten	€0	€10,817	€4,817	€5,813
Secretariaatskosten	€191	€2,248	€4,478	€1,413
Telefoon- en portokosten e.d.	€1,510	€670	€1,572	€1,498
PR & Marketing	€28,178	€10,816	€12,844	€5,910
Overige algemene kosten	€4,500	-	-	-
<b>Totaal</b>	<b>€44,348</b>	<b>€33,696</b>	<b>€75,555</b>	<b>€27,914</b>
<b>4. Overige financiële lasten</b>	€154	€114	€133	€200
<b>Totaal alle lasten</b>	<b>€629,796</b>	<b>€533,092</b>	<b>€441,391</b>	<b>€481,160</b>

De subsidie van €550k het Ministerie van OCW is de enige concrete bron van directe inkomsten. De stichting geeft echter aan dat daarnaast diverse bijdragen *in kind* worden ontvangen doordat organisaties mankracht en middelen kosteloos in dienst stellen voor uitvoering van activiteiten voor de Stichting NLBIF. In de evaluatieperiode zijn de lasten van de stichting geleidelijk afgenomen. Met name in de kosten voor ICT beheer en projecten is een sterke afname te zien: in 2012 bedroeg dit nog €233k, terwijl dit in 2015 nog slechts €65k bedroeg. Gelijktijdig is echter een toename te zien in de kosten voor extern aanbesteedde data en infrastructuur projecten, wat suggereert dat de Stichting NLBIF een deel van de taken op het gebied van ICT naar buiten de eigen organisatie verschoven heeft.

Opvallend is dat de totale lasten van de Stichting NLBIF vanaf 2014 ruim onder het subsidiebedrag blijven. Als gevolg hiervan is in de evaluatieperiode het eigen vermogen gegroeid van €212k in 2012 naar €414k in 2015. Vanuit het bestuur wordt aangegeven dat de onderbesteding van middelen diverse oorzaken kent. Allereerst zijn de absolute lasten, met name op het gebied, van ICT infrastructuur afgenomen, zowel door goedkopere aanbesteding van diensten als door de beweging naar gedistribueerde dataopslag. De verwachting is dan ook dat deze afname permanent is en waarschijnlijk zelfs verder zal doorzetten. Daarnaast heeft de onrust binnen het bestuur de afgelopen periode gemaakt dat de stichting zich onvoldoende heeft kunnen richten op het uitvoeren van voorziene activiteiten en het ontplooiën van nieuwe, waardoor middelen onbesteed zijn gebleven. Binnen het bestuur is erkenning dat de hoogte van de huidige subsidie ruim voldoende is voor het uitvoeren van de kernactiviteiten van de stichting. Tegelijkertijd wordt opgemerkt dat in het visieplan voor de komende jaren nieuwe ambities zijn neergelegd die gepaard gaan met significante investeringen waarvoor de huidige subsidie ontoereikend wordt geacht.

In het kader van de gevraagde analyse van de efficiëntie van bestedingen dient geconstateerd te worden dat de jaarrekeningen hiervoor onvoldoende aanknopingspunten bevatten. De jaarrekeningen bieden geen inzage in de aard van gefinancierde projecten of extern aanbesteedde diensten. Sommige gesprekspartners hebben aangegeven dat naar hun mening de stichting relatief veel middelen heeft besteed aan betrekkelijk kleinschalige projecten met datahouders waarvan de relevantie in sommige gevallen in twijfel wordt getrokken. Specifiek dient tot slot aandacht geschonken te worden aan de relatie tussen de Stichting NLBIF en NBC. In 2013 werd door NBC een voorstel ingediend bij de Stichting NLBIF waarin de ICT taken en technische ondersteuning grotendeels zouden worden ondergebracht bij NBC. Hierbij werd tevens verzocht het Ministerie van OCW te vragen een deel van de subsidie (€400k) naar NBC te verleggen. Dit voorstel werd uiteindelijk door een meerderheid van het bestuur gesteund, maar stond aan de basis van de bestuurlijke crisis die in 2014 geleid heeft tot het vertrek van een deel van het bestuur. In haar reactie heeft het Ministerie van OCW aangegeven het voorstel niet te kunnen inwilligen en de volledige subsidie bij de Stichting NLBIF te houden. Wel is er sinds oktober 2016 voor een half jaar ondersteuning op het gebied van ICT door NBC op contractbasis, om de continuïteit van de databases die momenteel nog in beheer zijn van NLBIF te garanderen.

## 4 Internationale vergelijking

---

Op verzoek van het Ministerie van OCW is een vergelijking uitgevoerd tussen het Nederlands GBIF knooppunt, in de vorm van de Stichting NLBIF, en de nationale knooppunten voor België, Frankrijk en Ierland. In de hierop volgende sectie wordt voor elk van deze landen een beknopte omschrijving gegeven van de wijze waarop de knooppunten bestuurlijk zijn vormgegeven, welke activiteiten zij verrichten en wat hun voornaamste bijdragen zijn geweest aan de doelstellingen van GBIF.

### 4.1 België - Belgian Biodiversity Platform

De Belgische GBIF node werd in 2001 opgericht door het Belgian Science Policy Office (BELSPO) en werd destijds ondergebracht bij de Vrije Universiteit Brussel. Sinds 2005 worden de taken van de node uitgevoerd door het Belgian Biodiversity Platform (BBP), een samenvoeging van drie organisaties waaronder de Belgische GBIF node. Het platform is een gedistribueerde entiteit die gehuisvest is bij het Royal Belgian Institute for Natural Science in Brussel (RBINS). De organisatie wordt begeleid door een stuurgroep van zo'n 20 mensen van verschillende organisaties. De Head of Delegation wordt geleverd door BELSPO.

Het BBP ontvangt structurele financiering vanuit BELSPO en deze betaalt ook de jaarlijkse GBIF contributie. Het jaarlijks budget is €700,000 en hiermee wordt alles betaald: salarissen, apparatuur, reiskosten, etc. Daarnaast is ook sprake van financiering op projectbasis. De huidige node manager geeft aan dat de structurele financiering voldoende is om de kernactiviteiten uit te voeren, maar weinig ruimte laat om nieuwe activiteiten te ondernemen. De financiering is al jaren gekapt op hetzelfde bedrag maar de organisatie geeft aan dat zij steeds meer taken toegewezen krijgt en vindt het steeds lastiger om deze uit te voeren. In totaal zijn er zo'n 10 FTE aanwezig bij het BBP, waarvan een deel zich bezig houdt met de node activiteiten.

De Belgische node ziet zijn voornaamste taak in het ondersteunen van instituten die hun data beschikbaar willen maken. Dit doet het onder andere door middel van workshops omtrent het delen van data via GBIF. Daarnaast pleit het BBP voor de openheid van data. Een deel van de activiteiten van het platform richt zich op wetenschapsbeleid en het creëren van wetenschappelijk advies. Ook steekt het BBP veel energie in het coördineren van *communities of practice* voor onder andere *invasive species*. Het BBP ziet zijn adviesrol en het organiseren van *communities of practice* als activiteiten die boven de GBIF strategische doelen uitstijgen.

Het BBP is erin geslaagd om de meeste grote instituten zoals het RBINS, het Afrika Museum, de universiteiten van, onder meer, Gent, Brussel, Luik, Antwerpen, en Namen, regionale administraties, provinciale instituten, en niet-gouvernementele organisaties aan zich te binden. Het BBP ziet dan ook de groei in het aantal datasets en data als de voornaamste prestatie van de periode 2012-2016. Met het uitkomen van de IPT is de rol van het BBP op het gebied van data opslag veranderd. Het publiceren van data is eenvoudiger geworden en daarmee is de noodzaak om data centraal op te slaan afgenomen. Net als in Nederland, is het beleid er nu vooral op gericht om data lokaal bij de data producerende partijen beschikbaar te maken en slechts indien dit niet mogelijk zelf te hosten.

Het BBP heeft verschillende internationale samenwerkingsverbanden gehad waaronder met NLBIF en GBIF France. In het begin werden er gezamenlijke workshops georganiseerd rond datakwaliteit en management. Daarnaast waren er ook verscheidende workshops met Afrikaanse landen zoals Togo en Mauritanië. Recent was er een documentatie project door Portugal, Spanje, Frankrijk, en België gericht op het maken van een documentatieportal. Daarnaast participeert België in een project call met acht Afrikaanse landen en één met Togo specifiek. Daarnaast heeft het verscheidene workshops georganiseerd omtrent, onder meer, het opschonen van data en interactie met de gebruikers.

### 4.2 Frankrijk – GBIF France

De Franse node, GBIF France, is ondergebracht bij het Muséum National d'Histoire Naturelle (MNHN) in Parijs en wordt gefinancierd door het Ministerie van Onderwijs. De Franse node bestaat uit zes

mensen, waaronder een Head of Delegation en een wetenschappelijk coördinator. In totaal beschikt GBIF France over ongeveer 4 FTE. Er is een nationale adviesraad die jaarlijks samenkomt, bestaande uit leden van vijf ministeries, grotere onderzoeksinstituten zoals het Institut de Recherche pour le Développement (IRD), en de grotere universiteiten. De Head of Delegation was van oorsprong iemand bij het Ministerie van Onderwijs, maar momenteel wordt de functie vervuld door een medewerker van het IRD. GBIF France ontvangt structurele financiering van het museum en ontvangt daarnaast ook gelden op basis van projecten. De node manager geeft aan dat deze financiering tot nu toe voldoende is geweest voor de effectieve uitvoering van de kernactiviteiten van GBIF France. Voornaamste prestaties in de periode 2012-2016 worden gezien in de toename in gepubliceerde data en het feit dat men andere musea heeft kunnen overtuigen hun informatie te delen. Ook worden de implementatie van nationale portals en trainingen die voor het e-learning platform gemaakt zijn gezien als belangrijke successen. Vanwege tekort aan tijd en middelen is minder prioriteit gegeven aan het digitaliseren van oude bibliografieën en tijdschriften.

De activiteiten van GBIF France zijn sterk gebaseerd op het GBIF Strategic Plan, waaraan GBIF France nauw heeft samengewerkt met het GBIF secretariaat. GBIF France streeft naar een continue toename van het aantal datapublicaties en is contact met de meeste nationale instituten, musea en onderzoekslaboratoria. GBIF France's voornaamste partner organisaties zijn; het nationaal museum in Parijs en het *Inventaire National du Patrimoine Naturel* (Nationaal Inventaris van Natuurlijk Erfgoed).

Meer werk is nodig is om ook onderzoekslaboratoria bij GBIF France te betrekken. Op het gebied van *citizen science* is men nu bezig met een groot project dat er op gericht is om iedereen in Frankrijk een observer te maken. Dit project is van het MNHN en het zal volgend jaar of het jaar erna aangesloten worden. GBIF France ziet de taken die het uitvoert zelf als volledig in lijn met de GBIF strategische doelen en ontplooit naar eigen zeggen geen aanvullende activiteiten. GBIF France werkt op nationaal en internationaal niveau veel samen met andere nodes, waarbij de focus ligt op francofone landen. Zo worden er trainingen gemaakt voor deze landen en wordt er geholpen met het aggregeren van meer data. Ook Frankrijk probeert de opslag van data te decentraliseren met behulp van de IPTs. Wanneer het niet mogelijk is om lokaal data te hosten, is GBIF France bereid om deze centraal op te slaan.

GBIF France verricht veel werk internationaal door middel van hun mentorrol voor francofone landen en door het ontwikkelen van tools en trainingen. Frankrijk is veel betrokken in internationale projecten. Recent was er onder meer een groot project met 22 francofone landen om plantkundige data in deze landen toegankelijker te maken. GBIF France fungeert verder jaarlijks als mentor voor een ander land. In de toekomst hoopt GBIF France onderdeel uit te maken van grote Europese projecten.

#### 4.3 Ierland - National Biodiversity Data Centre

Ierland heeft zich later dan de andere beschreven landen als 'voting participant' bij GBIF aangesloten; pas in 2008 heeft Ierland het GBIF Memorandum of Understanding ondertekend. Sindsdien is de Ierse GBIF node als een subcommissie ondergebracht bij het National Biodiversity Data Centre (NBDC). Een bestuursraad houdt toezicht op de strategische richting van het werkprogramma. De node rapporteert over de oplevering van het werkprogramma en de uitgaven aan de Heritage Council. De Ierse node ontvangt een jaarlijkse financiering van €600,000 vanuit het Ministry Department of Arts, Heritage, Regional, Rural and Gaeltacht Affairs en de Heritage Council. Daarnaast is er sprake van projectmatige financiering door andere organisaties uit de publieke sector. In Ierland worden de functies van node manager en Head of Delegation bekleed door één en dezelfde persoon.

Naar mening van de Ierse node manager heeft het GBIF lidmaatschap slechts een zeer beperkte invloed gehad op de Ierse gemeenschap voor biodiversiteitsinformatie, en is het bewustzijn over GBIF binnen deze groep beperkt. Het vergroten van de Ierse betrokkenheid bij GBIF wordt dan ook gezien als een uitdaging voor de toekomst. Opgemerkt dient te worden dat de rol als nationale node naar schatting slechts zo'n 20% uitmaakt van de werkzaamheden van het NBDC. De overige taken zijn met name gericht op het betrekken en mobiliseren van zogenaamde 'citizen science' organisaties, onder wie minder besef bestaat over de noodzaak van registratie, validatie en standaardisatie van data dan binnen de wetenschappelijke gemeenschap. Gaandeweg zijn de activiteiten van het NBDC verschoven van

datacollectie naar data-interpretatie. De NBDC heeft de strategische beslissing gemaakt om zelf meer toegevoegde waarde te creëren vanuit data. Als zodanig interpreteert de Ierse node zijn rol anders dan veel andere nationale nodes, waar de nadruk vooral ligt op het verzamelen en ontsluiten van data.

Het NBDC slaat alle verzamelde data centraal op en er is een centraal datamanagementsysteem waarmee data doorzoekbaar worden gemaakt. Hierbij wordt gebruik gemaakt van twee type licenties; een volledig open data licentie en een beperkte licentie, waarbij data doorzoekbaar zijn maar niet integraal downloadbaar. Dankzij dit tweede type heeft een aantal organisaties die niet bereid of in staat waren data volledig openbaar toegankelijk te maken zich toch kunnen aansluiten bij het NBDC.

Het NBDC ziet het professionaliseren van het eigen systeem voor beheer van biodiversiteitsdata als de voornaamste prestatie van de periode 2012-2016. Hiermee is een systematische zwakte verwijderd en is het eenvoudiger geworden om data snel te mobiliseren. Wat in deze periode niet gelukt is wegens gebrek aan middelen zijn additionele elementen, waaronder de ontwikkeling van een functionele taxonomische *backbone*. De Ierse node werkt slechts in zeer beperkte mate samen op internationaal niveau, voornamelijk rond een aantal thema's. Eén van de themagebieden waarop de Ierse node verwacht de komende jaren sterk in te zetten is gericht op invasieve soorten. Daarnaast is ook in Ierland een beweging ingezet richting *open science*. Bij sommige financieringsinstanties is het nu een voorwaarde dat de vergaarde data gepubliceerd worden door middel van het NBDC. Deze ontwikkeling maakt de rol van het NBDC sterker.

#### 4.4 Conclusies

Een vergelijking tussen de drie nationale nodes onderling en in relatie tot NLBIF kan niet simpelweg geschieden door te kijken naar beschikbare middelen versus behaalde resultaten. Dit zou een versimpeling zijn van de werkelijkheid waarbij de nationale context van de nodes genegeerd wordt. Tussen de vier nationale nodes bestaan significante verschillen wat betreft de wijze waarop deze zijn ingericht en de invulling die zij geven aan de rol van nationaal knooppunt voor GBIF. Deze verschillen hangen, onder meer, samen met financieringsbronnen, gastinstituten, interpretatie van de GBIF doelstellingen en de samenstelling van de nationale gemeenschap op het gebied van biodiversiteitsinformatie.

##### 4.4.1 Bestuurlijke inrichting

Allereerst bestaan er grote bestuurlijke verschillen in de gekozen bestuursvormen. De voor Nederland gekozen vorm, waarbij de nationale node beheerd wordt door een speciaal hiervoor opgerichte stichting, is binnen de vier landen uniek. In België zijn de node taken ondergebracht bij een platform met een duidelijke link tussen wetenschap en beleid, in Frankrijk bij een nationaal museum en in Ierland bij een instituut dat primair gericht is op verzameling en analyse van data ter bescherming van het nationaal natuurlijk erfgoed.

In de nieuwe visie die door het bestuur van de Stichting NLBIF is opgesteld is de intentie uitgesproken de organisatie om te vormen tot een netwerkorganisatie, waarbij de nadruk sterker komt te liggen op het bevorderen van samenwerking en uitwisseling van data en kennis. Daarnaast wil NLBIF een duidelijke rol spelen in het bijeenbrengen van ontwikkelingen en initiatieven rond digitale natuurinformatie, zowel binnen Nederland als daarbuiten. Dergelijke ontwikkelingen maken dat NLBIF zich qua vorm meer en meer lijkt te bewegen in de richting van het Belgian Biodiversity Platform, alhoewel het mandaat van het BBP zich ook uitstrekt tot beleidsadvisering.

In het visieplan wordt verder duidelijk dat voor de realisatie van deze visie sterke samenwerking benodigd is tussen de Stichting NLBIF, als nationaal knooppunt, enerzijds en NBC, als institutioneel knooppunt, anderzijds. Hierdoor lijkt de stichting geleidelijk af te sterven op een vorm van institutionele inbedding, zoals dat in feite al het geval is binnen de andere drie landen. Ook het feit dat het bureau momenteel fysiek ingehuist is bij NBC versterkt deze relatie. Een dergelijke inbedding hoeft niet bezwaarlijk te zijn, maar hierbij moet wel het belang van andere spelers uit het veld in acht worden genomen. In Nederland is immers initieel gekozen om de node niet institutioneel te verankeren binnen een al bestaande organisatie, maar een nieuwe organisatie in te richten met een brede

vertegenwoordiging van partijen. Deze vorm was onder meer ingegeven doordat in Nederland een groot aantal spelers actief is op het gebied van biodiversiteitsinformatie en dataverzameling en men er voor wilde waken dat één partij dominant zou zijn. Enerzijds heeft dit als voordeel dat de node niet gebonden is aan externe prioriteiten en strategische doelstellingen. Anderzijds bestaat hierdoor het risico dat de node minder duidelijkheid heeft over de eigen doelgroepen en verantwoordelijkheden, zoals hierna verder besproken. Opgemerkt dient te worden dat, ondanks het feit dat in België en Frankrijk de node functie is gehuisvest bij bestaande instituten, ook deze nodes op bestuursniveau een mate van vertegenwoordiging en betrokkenheid uit het veld kennen.

#### 4.4.2 Doelstellingen en taken

De genoemde organisatorische verschillen hebben directe gevolgen voor wie worden gezien als de voornaamste doelgroepen en partners. Voor Nederland geldt dat de Head of Delegation richting GBIF wordt geleverd door het Ministerie van OCW en dat ook dit ministerie de belangrijkste financier is voor het nationale knooppunt, in de vorm van de Stichting NLBIF. Dat deze taken juist hier zijn ondergebracht, en niet bij bijvoorbeeld het Ministerie voor Infrastructuur en Milieu of het Ministerie van Economische Zaken, onderstreept het belang dat Nederland hecht aan GBIF, en daarmee aan NLBIF, voor wetenschappelijk onderzoek. Het ligt dan ook in het verlengde hiervan dat de belangrijkste doelgroep voor de Stichting NLBIF de onderzoeksgemeenschap zou moeten zijn, zowel vanuit dataleverantie als van datagebruik. In dit opzicht is Nederland wezenlijk anders dan bijvoorbeeld Ierland, waar de nationale node sterk gelieerd is aan het beschermen van nationaal erfgoed. Hier wordt de academische wereld zelfs uitdrukkelijk niet gezien als een belangrijke doelgroep. Er is in Ierland een duidelijke keuze gemaakt om zich te beperken tot een specifiek segment van het veld, te weten de ‘citizen science’ en natuurbeschermingsorganisaties.

In contrast met het Ierse model, suggereren gesprekken met diverse geïnterviewden echter dat de stichting NLBIF geen eenduidige visie lijkt te hebben op wie de eigen doelgroep is. De stichting is er weliswaar in geslaagd een aanzienlijk aantal onderzoeksinstituten als partner te binden, maar investeert tegelijkertijd veel tijd en energie in samenwerking met, onder meer, soortenorganisaties. Deze organisaties zijn in Nederland historisch sterk en beschikken over een grote collectie data. Het is dan ook terecht dat zij door NLBIF worden gezien als belangrijke spelers in het veld. Tegelijkertijd worden de door deze organisaties verzamelde data thans al onder gebracht in de eerder besproken NDFF. Het bijeenbrengen van diverse infrastructuren, waaronder de NDFF, wordt al geruime tijd besproken maar lijkt vooralsnog niet haalbaar. De vraag rijst dan ook of de stichting NLBIF zijn inspanningen niet meer zou moeten focussen op het beter bereiken van de doelgroep binnen de onderzoekswereld. Met name op het terrein van het stimuleren van gebruik van GBIF data en het geven van bekendheid hieraan lijken nog veel mogelijkheden te liggen.

De internationale vergelijking illustreert dat er aanzienlijke verschillen bestaan in de interpretatie en invulling van de taken van een nationale node. In België, Frankrijk en Ierland geldt dat de node activiteiten slechts een beperkt deel van het takenpakket van de gastinstituten vormen. In België en Frankrijk zijn de nodes desalniettemin wel specifiek als zodanig opgericht en hun mandaat komt dan ook sterker overeen met het GBIF MoU dan het mandaat van Ierland, wat zich later aangesloten heeft en de node functie heeft toegevoegd aan het takenpakket van een bestaande organisatie. In Ierland ligt de nadruk van de activiteiten dan ook minder op dataverzameling en ontsluiting, en wordt sterk gewerkt aan data-interpretatie en het creëren van toegevoegde waarde. Deze diversiteit aan interpretaties is onder meer het gevolg van het feit dat het GBIF Memorandum of Understanding breed geformuleerd is en landen veel vrijheid laat om hun eigen invulling hieraan te geven. Vanuit de optiek van GBIF is deze vrijheid wenselijk omdat het hiermee gemakkelijk wordt voor landen om zich aan GBIF te committeren. Anderzijds creëert het voor financierende instanties een uitdaging bij het onderscheiden van kerntaken en aanvullende taken.

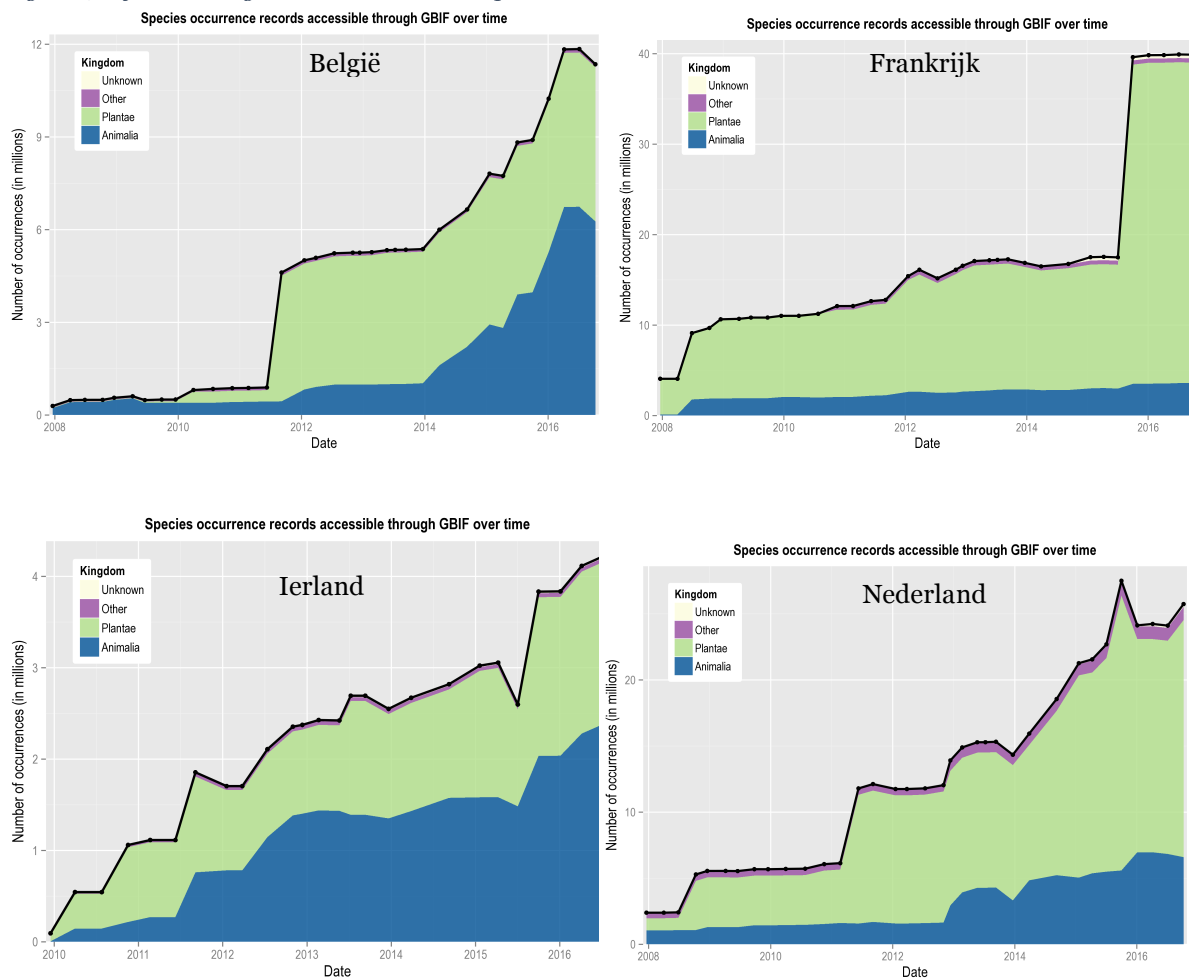
#### 4.4.3 Effectiviteit en efficiëntie

In termen van beschikbare middelen voor de nationale nodes lijken eveneens significante verschillen te bestaan, al maken verschillende financieringsvormen en takenpakketten het moeilijk om directe vergelijkingen te maken. In Nederland zijn alleen de leden van het bureau bezoldigd; de leden van het

bestuur vervullen deze rol op vrijwillige basis. Gedurende het hele bestaan van NLBIF zijn de taken van de node manager –thans ingevuld door de leden van het bureau– nooit door meer dan 1 FTE vervuld. In België en Frankrijk wordt een hoger aantal FTE gerapporteerd, maar is ook het takenpakket breder dan uitsluitend de node-gerelateerde taken. Het financieringsniveau van alle drie de nodes is min of meer vergelijkbaar met de structurele subsidie die NLBIF momenteel ontvangt. In alle landen geven de node managers aan dat dit in het algemeen voldoende is voor de uitvoering van de kerntaken, maar weinig ruimte laat voor additionele activiteiten.

Op het gebied van behaalde resultaten hebben alle landen een sterke toename laten zien van bij GBIF aangeleverde data records (Figuur 3). Vergelijkingen op andere variabelen, zoals aangeleverde data sets en downloads, laten soortgelijke trends zien (beschikbaar via de GBIF website).

Figuur 3 Bij GBIF aangeleverde data records per land



Frankrijk en België zijn er verder naar eigen zeggen in geslaagd om de voornaamste organisaties aan te laten sluiten. Daarnaast vervult iedere node additionele activiteiten om op eigen wijze in vulling te geven aan de GBIF doelstellingen. Zo houden zowel België als Frankrijk zich bezig met het geven van trainingen en workshops voor landen waar de nodes minder sterk ontwikkeld zijn, en helpt Frankrijk met het opzetten van data portals in andere landen. Het BBP richt zich ook op wetenschapsbeleid en organiseert activiteiten rondom ‘communities of practice’. In de uitvoering van de node taken interpreteren de Franse en Belgische nodes interpreteren hun rol vrij strak in lijn met het GBIF Memorandum of Understanding. De Ierse node daarentegen voert ook veel activiteiten uit die buiten de strategische doelen van GBIF vallen, waaronder op het gebied van beleidsondersteuning.

Net als in Nederland, is in Frankrijk en België een ontwikkeling geweest waarin steeds meer richting gedistribueerde dataopslag is bewogen. De nodes zijn er nu meer op gericht om data binnen de instituten zelf meer bereikbaar te maken (door middel van IPTs). Ierland is een uitzondering met een beleid dat nog altijd gericht is op centrale dataopslag.



## 5 Conclusies en aanbevelingen

---

### 5.1 Doelstellingen, ambities en aansluiting bij GBIF 2017-2021 strategisch plan

In de kern is de missie van NLBIF om op nationaal niveau de verbinding te vormen tussen de biodiversiteitsgemeenschap en GBIF. Dat wil zeggen dat NLBIF optreedt als kennisplatform voor het uitwisselen en delen van biodiversiteitgegevens, -informatie en -kennis. Als onderdeel van GBIF onderschrijft NLBIF de drie kernactiviteiten van GBIF, te weten:

- het verder uitbouwen en verbeteren van de GBIF technische infrastructuur;
- het vergroten van het volume en verbeteren van de kwaliteit van de data(bestanden) die via GBIF beschikbaar zijn
- de deelname en interactie met dataleveranciers en datagebruikers doen toenemen.

Uit de voor deze evaluatie uitgevoerde gesprekken komt duidelijk naar voren dat NLBIF via elk van deze kernactiviteiten sinds de oprichting belangrijke bijdragen heeft geleverd aan de GBIF doelstellingen. Zo is Nederland is een van de grootste dataleveranciers aan GBIF, draagt de Stichting NLBIF via projecten bij aan verbeteringen van de infrastructuur, zijn steeds meer partijen aangesloten bij GBIF en heeft de stichting velerlei kanalen via welke ze haar doelgroepen kan bereiken. Wel is er sprake van een grijs gebied als het gaat om definiëring van de kerntaken en -doelen op grond van de GBIF doelstellingen. Vanuit het veld wordt aangegeven dat de Stichting NLBIF naast haar kerntaken ook activiteiten ontplooit die de GBIF doelstellingen ontstijgen. Verscheidene geïnterviewden hebben het gevoel dat deze overstijgende activiteiten afleiden en dat de stichting zich zou moeten focussen op haar kerntaken. Zo wordt onder meer het werk rond het digitaliseren van collecties genoemd als een activiteit die niet noodzakelijkerwijs ten dienste staat van GBIF. Meer algemeen bestaat het gevoel dat NLBIF relatief veel werk gedaan heeft middels betrekkelijk kleinschalige projecten met datahouders. Dergelijke projecten worden niet altijd gezien als de voornaamste taak voor NLBIF. Diverse geïnterviewden zijn van mening dat de Stichting NLBIF niet te ver buiten haar kerndoelen moet treden en zich zou moeten beperken tot het vertalen van de GBIF missie op nationaal niveau. Echter, zoals ook uit de internationale vergelijking blijkt, is er voor nationale nodes veel ruimte in de interpretatie van de GBIF doelstellingen om een eigen invulling te geven aan activiteiten. Dit maakt het lastig om de kerntaken af te bakenen en dus een heldere discussie te voeren over dit aspect van NLBIF.

In de visie 2016 van de Stichting NLBIF staat aangegeven dat de organisatie zich wil omvormen tot een platformorganisatie, waarbij meer vanuit relatiebeheer aan de kerndoelen wordt gewerkt. Opnieuw speelt dan de vraag waar kerntaken en -doelen eindigen en waar er sprake is van GBIF overstijgende activiteiten. Het huidige bestuur heeft een ambitieuze visie neergelegd die er juist op gericht is om op internationaal niveau een voortrekkersrol te spelen binnen GBIF. Binnen het nieuwe strategische plan van GBIF is een vijftal strategische prioriteiten gedefinieerd, met elk een aantal activiteiten. Nationale nodes kunnen hieruit putten om hun eigen nationale agenda op te stellen. In het visieplan dat het bestuur van de Stichting NLBIF bestuur heeft opgesteld vormt dit prioriteitenplan de basis voor specifieke geformuleerde ambities. Het gewenste ambitieniveau van de Stichting NLBIF zal sterk bepalend zijn voor de benodigde financiering.

### 5.2 Bestuurlijke inrichting

In de evaluatieperiode heeft de Stichting NLBIF bestuurlijke onrust gekend. Dit heeft in de optiek van alle betrokkenen de nodige weerslag gehad op het functioneren van de stichting, waarbij is opgemerkt dat deze de laatste jaren min of meer 'stationair heeft gedraaid'. Sinds 2015 zijn er diverse wijzigingen geweest in zowel de samenstelling van het bestuur als in de inrichting van de organisatie. Het huidige bestuur bestaat uit vijf leden, waarvan drie leden statutair vastgelegde institutionele zetels bezetten (twee voor NBC, één voor het Centraal Bureau voor Schimmelcultures). Een terugkerend thema in de

gesprekken met betrokkenen is de vraag of het gewenst is dat bestuursleden zijn afgevaardigd namens specifieke organisaties. Alhoewel dit draagvlak kan creëren bij deze organisaties, bestaat het risico dat bestuursleden onvoldoende onafhankelijk kunnen opereren. Deze spanning bestaat met name wanneer organisaties niet expliciet de visie en doelstellingen van NLBIF en GBIF onderschrijven. Immers, bestuursleden zijn verantwoordelijk voor het ontwikkelen van de strategie van de organisatie op basis van de vastgelegde doelstellingen. Uitgangspunt voor goed bestuur van iedere stichting is dan ook dat alle bestuursleden zich primair in dienst stellen van deze taak, zonder hierin gehinderd te worden door tegenstrijdige verantwoordelijkheden jegens andere partijen. Daarnaast kan institutionele vertegenwoordiging de selectie van bestuursleden hoofdzakelijk op basis van kennis en (bestuurlijke) ervaring in de weg staan, wanneer binnen de afvaardigende instituten dergelijke competentie onvoldoende aanwezig zou zijn om continue vertegenwoordiging te garanderen.<sup>10</sup>

Bij de datahoudende organisaties die momenteel niet op bestuurlijk niveau vertegenwoordigd zijn lijkt overigens geen grote wens te bestaan om dit in de toekomst wel te zijn. Zoals één geïnterviewde aangeeft: “Wij hebben geen kruiwagens binnen het bestuur. We worden niet vertegenwoordigd en het is niet nodig om vertegenwoordigd te zijn. [...] Wij beperken ons tot ons eigen huishouden en dat is voldoende.” Deze organisaties spreken eerder de wens uit dat er een klein maar sterk bestuur bestaat dat op goede wijze met de achterban communiceert. De vraag rijst dan ook of de door het huidige bestuur geschetste visie op de nieuwe bestuursvorm optimaal is afgestemd op de behoeften uit het veld. Uitbreiding van het bestuur creëert het risico dat het nieuwe bestuur onvoldoende slagvaardig zal zijn om, juist op een kritisch moment in het bestaan van de Stichting NLBIF, richting te geven aan de uitvoering van de eigen visie. Desalniettemin is de uitgesproken wens om een bredere groep spelers uit het biodiversiteitsveld te betrekken begrijpelijk en toe te juichen. Dit hoeft echter niet noodzakelijkerwijs te geschieden door middel van bestuursvertegenwoordiging. De nieuw in te stellen technische adviescommissie en wetenschappelijke adviescommissie zijn hiertoe meer geëigende mechanismen.

Ook bij het voornemen een Raad van Toezicht in te stellen zijn enige kanttekeningen te plaatsen. Dit voornemen lijkt hoofdzakelijk te zijn ingegeven door de wens om de onafhankelijkheid van het bestuur beter te garanderen. Het Ministerie van OCW baseert zich hierbij onder meer op de richtlijnen voor goed bestuur, zoals gebruikt door instellingen voor hoger onderwijs, en op de wijze waarop andere door het ministerie gesubsidieerde stichtingen, waaronder NBC, worden bestuurd. Voor een relatief kleine organisatie als de Stichting NLBIF lijkt dit echter een zwaar middel, waarbij de efficiëntie in het geding kan komen. Daarnaast is nog onvoldoende richting gegeven aan de verwachte invulling van de taken van de raad. Indien deze zich ook dient uit te spreken over meer inhoudelijke zaken, zoals de door het bestuur opgestelde activiteitenplannen, is het belangrijk dat de leden van de raad gedegen kennis hebben van het veld van biodiversiteitsinformatie. Dit zou een zwaar beroep doen op de biodiversiteitsgemeenschap om zowel het bestuur van de Stichting NLBIF zelf als de Raad van Toezicht goed te kunnen bemensen. In het geval dat het mandaat van de raad zich beperkt tot zaken aangaande het bestuurlijk functioneren van de stichting, is kennis van het veld minder essentieel maar dienen nog steeds ervaren bestuurders te worden aangetrokken met voldoende affiniteit met de doelstellingen van de stichting. De Stichting NLBIF en de subsidieverstrekker, het Ministerie van OCW, zouden dan ook zorgvuldig dienen na te denken over de gewenste verantwoordelijkheden en samenstelling van deze raad voordat deze definitief wordt ingesteld.

### 5.3 Relatiebeheer en communicatie

Vanuit de geïnterviewde datahoudende organisaties zijn de ervaringen met de Stichting NLBIF in de evaluatieperiode (en daarvoor) overwegend gematigd positief. Het werk van de toenmalige coördinator om de organisaties de benodigde technische ondersteuning te bieden werd door velen, met name vanuit de academische en museale wereld, gewaardeerd. Echter, sinds zijn vertrek in 2015 ervaren deze partijen

---

<sup>10</sup> Bestuursleden kunnen momenteel voor een termijn van maximaal vijf jaar worden benoemd, en kunnen maximaal tweemaal worden herbenoemd.

een ernstig gebrek aan communicatie vanuit de stichting. Hierdoor is onzekerheid ontstaan over continuïteit van activiteiten. De angst bestaat nu dat het opgebouwde momentum verloren dreigt te gaan. Illustratief hierbij is onder meer het NWO Onderzoeksprogramma 'Biodiversiteit werkt'. In het kader van dit financieringsprogramma gold voor onderzoekers de verplichting om een datamanagement plan op te stellen en verkregen biodiversiteitsdata via GBIF te ontsluiten. Het programma loopt eind 2016 af en veel van de projecten zijn inmiddels afgerond. Juist in deze periode is het van belang dat de Stichting NLBIF in staat is onderzoekers de technische ondersteuning te bieden die zij nodig hebben om hun data in GBIF te zetten. Vanuit het programma wordt echter aangegeven dat de communicatie vanuit de stichting naar NWO momenteel stilligt. Soortgelijke geluiden worden ook gehoord van andere partijen.

Tegelijkertijd geven de soortenorganisaties aan tot voor kort weinig tot geen aansluiting te hebben ervaren bij de activiteiten van de Stichting NLBIF. Zij wijten dit onder meer aan de geslotenheid van het toenmalige bestuur en de coördinator, waarbij de organisatie als tamelijk ongrijpbaar werd ervaren. Deze organisaties geven aan dat ze juist sinds de recente veranderingen in de Stichting NLBIF betere communicatie bemerken en voelen zich meer betrokken. Het lijkt er dan ook op dat, bewust of onbewust, de Stichting NLBIF haar aandacht enigszins heeft verlegd. Voor de realisatie van de nieuwe visie van de organisatie zal het echter essentieel zijn zo veel mogelijk partijen te betrekken. Het relatiemanagement behoeft dan ook op korte termijn grotere aandacht en extra inspanningen.

De functie van node manager werd tot 2015 door één persoon bekleed, die deze taak voltijds vervulde. Gedurende de evaluatieperiode is vanuit de stichting de wens uitgesproken meer ondersteuning voor deze taak te creëren door middel van het aantrekken van extra personeel. Mede door de bestuurscrisis en het vertrek van de node manager in 2015 is dit niet gebeurd. Thans is de functie opgedeeld in twee aparte taken: projectmanagement en relatiemanagement. Voor elke taak is een eigen manager aangesteld in deeltijd. Gezamenlijk vormen de twee functies nog altijd 1 FTE. Waarom exact voor deze splitsing is gekozen is niet toegelicht, anders dan dat in de nieuwe koers van de stichting meer nadruk gelegd wordt op relatiebeheer en minder op het hebben van eigen technische expertise. Ook is het onduidelijk hoe de afbakening tussen deze taken geschiedt, te meer daar projectuitvoering en relatiebeheer in belangrijke mate met elkaar verbonden dienen te zijn. Onder de datahoudende organisaties waarmee in deze evaluatie gesproken is, bestaat nog weinig bekendheid over de nieuwe constructie. Sommigen hebben desalniettemin zorgen uitgesproken dat halftijdse beschikbaarheid onvoldoende lijkt om continuïteit en goede uitvoering van de coördinerende taken te kunnen garanderen. Echter, gezien het feit dat deze constructie pas recentelijk is ingevoerd, is het nog niet mogelijk om te bepalen in hoeverre de gekozen oplossing aansluit bij de behoeften van zowel de stichting zelf als van de overige belanghebbenden.

#### 5.4 Financiering en financiële rapportage

Zoals opgemerkt biedt de beschikbare financiële rapportage voor derden weinig inzicht in de efficiëntie van de bestedingen. Ook de vraag of bestedingen voldoende in lijn zijn geweest met de doelstellingen van de Stichting NLBIF is hierdoor niet goed te beantwoorden. Wel komt uit het financieel overzicht en uit gesprekken met directbetrokkenen duidelijk naar voren dat de laatste jaren de lasten voor ICT infrastructuur en technische ondersteuning danig zijn afgenomen en dat deze ontwikkeling naar verwachting blijvend is. Als gevolg van de gedaalde lasten heeft de Stichting NLBIF de afgelopen jaren een aanzienlijk eigen vermogen opgebouwd. Hiermee rijst ook de vraag of een structurele exploitatiesubsidie van €550k nog altijd gepast is.

Tegelijkertijd heeft de stichting een ambitieuze nieuwe visie neergelegd die binnen GBIF enthousiast is ontvangen. Realisatie van deze visie vereist een aanzienlijke financiële bijdrage. Het is dan ook wenselijk onderscheid te maken tussen de uitvoering van de taken die essentieel onderdeel vormen van het takenpakket van een nationale node en dus structurele financiering behoeven, en taken die wel essentieel zijn voor de realisatie van de eigen strategie en doelstellingen maar die een meer projectmatig karakter hebben. Het Ministerie van OCW zou kunnen overwegen de subsidie op te splitsen in twee afzonderlijke gedeeltes. In deze opzet ontvangt de stichting voor de uitvoering van haar kerntaken een structurele exploitatiesubsidie, waarbij een herijking van het subsidiebedrag zou moeten plaatsvinden

op basis van geschatte kosten hiervoor. Hiertoe zal de huidige financiële rapportage nader moeten worden toegelicht, met name op het vlak van uitbesteedde diensten. Daarnaast kan het Ministerie een projectsubsidie toekennen voor de realisatie van specifieke activiteiten zoals die zijn beschreven in het visieplan. Hierbij dient overigens wel aangemerkt te worden dat projectmatige activiteiten een wezenlijk onderdeel zijn van de werkwijze van de Stichting NLBIF en dat zonder financiering voor deze activiteiten getornd wordt aan het bestaansrecht van de organisatie. Een eventuele splitsing van de subsidie in twee delen is dan ook niet bedoeld als een wijze om de subsidie als geheel te korten, maar om meer flexibiliteit te creëren voor zowel de organisatie als de subsidieverstrekker om in te spelen om specifieke behoeften en ontwikkelingen in het veld.



technopolis |group| The Netherlands  
Spuistraat 283  
1012 VR Amsterdam  
The Netherlands  
T +31 20 535 2244  
F +31 20 428 9656  
E [info.nl@technopolis-group.com](mailto:info.nl@technopolis-group.com)  
[www.technopolis-group.com](http://www.technopolis-group.com)